

Skapad av	Dokument-ID		
Godkänd av	Datum	Rev.	Referens

Projektbeställning för Samordning av dagvatten och skyfall i Gävle

Innehåll

1. Bakgrund	1
2. Förväntningar	3
2.1. Förväntningar på projektet	3
2.2. Förväntningar på arbetet i kommande fas.....	4
2.3. Projektets prioritering	5
3. Påverkande omgivning	5
4. Organisation, rapportering och överlämning	5

1. Bakgrund

Växande översvämningrisker orsakade av klimatförändringar och förtätning samt höjda krav på rening av dagvatten ställer ökade krav på en hållbar dagvatten- och skyfallshantering. Detta ställer i sin tur krav på att befintliga system analyseras och underhålls utifrån nuvarande och kommande risker, att behov av åtgärder beskrivs, att samverkan mellan berörda aktörer utvecklas och att åtgärder för att klara kapacitetskraven i systemet och skydda det från skada genomförs. Ansvar för dagvattenhanteringen i sin helhet i ett område är delat och kan omfatta både kommunala och privata anläggningar, både i underjordiska system och i öppna lösningar på markytan, vilket gör hanteringen komplex. Tydlighet inte bara i roller utan också kravställning ger ökad förutsägbarhet för näringslivet och mindre risk att fastna i byråkrati. Ett utvecklat sätt att hantera skyfall minskar också risken för skador samt tydliggör för fastighetsägare deras ansvar.

Gävle kommun har idag flera strategiska dokument kopplat till dagvatten och skyfall som syftar till ovanstående. Målsättningar, strategier och aktiviteter har beslutats och är på olika sätt beskrivna i det miljöstrategiska programmet, Dagvattenpolicy 2.0, Vattentjänstplan, Vattenstrategi och VA-plan. Vidare har kommunen sedan skyfallet 2021 arbetat mycket aktivt med klimatanpassning. Under de senaste åren har även mycket arbete lagts ner på att inventera dagvattenanläggningar, ta fram rutiner inom Gästrike vatten för drift och underhåll och att utveckla samverkan mellan Gävle kommun och Gästrike vatten gällande aktuella dagvattenärenden. I arbetet har flera utmaningar för framdrift identifierats:

Skapad av	Dokument-ID		
Godkänd av	Datum	Rev.	Referens

- Rollerna för organisationerna (Gävle kommun och Gästrike vatten) i arbetet med olika delar av dagvattenfrågan är inte tydlig, ej optimalt fördelad och/eller följs inte.
- Det saknas insyn i parallella processer och projekt mellan Gävle kommun och Gästrike vatten
- Ansvar och drift av dagvattensystemet, exempelvis dagvattenledningar, diken, pumpstationer och magasin, är i många fall ologiskt fördelat mellan kommunen och Gästrike vatten. Båda organisationerna bekostar drift av olika delar av dagvattensystemet utan att få ersättning från den andra parten eller av andra externa parter.
- I de fall det finns ett driftansvar för den vardagliga driften "här och nu" saknas ofta ett tydligt förvaltningsansvar vilket gör att den mer långsiktiga planeringen (reinvestering, anpassning och vidareutveckling) för en anläggning uteblir.
- Det saknas i vissa fall en effektiv rutin för kontroll, drift och underhåll av dagvatten och skyfallsanläggningar.
- Data/information om dagvattensystemet och skyfallsåtgärder samlas inte in, analyseras inte eller delas inte optimalt.
- Bristande kunskap om kapacitet i olika delar av dagvattensystemet vilket medför att det är svårt att prioritera kapacitetshöjande åtgärder och väga risker och behov mellan områden.
- Arbetet med ledningsnätsförnyelse inom Gästrike vatten försvåras av otydligheten av ansvar för dagvattensystemen. Det finns förbättringspotential inom Gästrike vattens förnyelsemodell generellt inom dagvattenområdet som enklare skulle kunna tas fram om ansvaret var mer tydligt.
- Det saknas resurser för att kravställa, följa upp och förvalta anläggningar.
- Flera hinder för implementering av åtgärder finns såsom problematiska detaljplaner med outnyttjade byggrätter, ej optimerade verksamhetsområden för VA, ej definierade förbindelsepunkter och inaktiva eller ej funktionsdugliga markavvattningsföretag.

För att öka möjligheterna att i samverkan mellan Gävle kommun och Gästrike vatten utveckla en mer hållbar dagvattenhantering finns därmed behov av en samverkansmodell som djupare än vad som beskrivs i befintligt ägardirektiv till Gästrike vatten tydliggör ansvar, roller och organisation för arbetet med dagvatten och skyfall, samt av att identifiera och röja hinder för implementering av åtgärder. Det har också i arbetet efter skyfallet blivit ännu tydligare att bättre systembeskrivningar av anläggningar och ledningssystem samt datainsamling är nödvändiga för att kunna utvärdera risker och behov av ytterligare investeringar.

Effekten av projektet på lång sikt är en ökad tydlighet i efterlevnaden av lagkrav, friskare vattendrag och en stad som bättre kan stå emot skyfall. På kort sikt är effekten:

- Ökad tydlighet i uppdelningen av arbetet med, och samverkan kring, dagvatten och skyfall för berörda parter
- Mindre intressekonflikter mellan arbetsgrupper och mer "vi känsla" i arbetet där både kommunen och Gästrike vatten strävar åt samma håll inom dagvatten- och teknikområdet.
- Korrekt fördelning av ansvar för och finansiering av dagvatten- och skyfallsanläggningar enligt nyttan av anläggningen
- Förbättrad drift, underhåll och funktion av anläggningar
- Bättre översikt av utvecklingsbehov för hållbar dagvattenhantering och lagefterlevnad
- Snabbare implementering av hållbara dagvatten- och skyfallsåtgärder genom att förutsättningarna vid ny- och reinvestering blir tydligare.
- En mer effektiv delning av data mellan Gävle kommun och Gästrike vatten

Skapad av	Dokument-ID		
Godkänd av	Datum	Rev.	Referens

2. Förväntningar

2.1. Förväntningar på projektet

Projektet syftar till att utveckla en tydlig och praktiskt genomförbar samverkansmodell för dagvatten och skyfallshantering i Gävle kommunkoncern. Därutöver kommer ett antal viktiga aktiviteter för att nå kommunens övergripande mål och strategier samt klara lagkrav att genomföras. Leveranser kommer att vara;

Fas 1: Strategi och Modell

En systembeskrivning inklusive Gap-analys innehållande; Genomgång och översyn av styrande dokument och avtal samt behov av utveckling, inventering av typanläggningar och vart system startar och slutar, analys av ansvarssituationen idag och behov i ny ansvarsmatris, dokumentera vilka icke kommunala system/intressenter som finns och som påverkar det kommunala systemet genom krav och tillförsel av vatten/förorening, analys av behov för utveckling av ett hållbart dagvattensystem (t.ex. funktioner som rening, kapacitet, fördröjning och styrdokument som hanterar §6 områden, tekniska lösningar, riktlinjer för nivåer och rening).

Förslag på en samverkansmodell för hållbar dagvattenhantering skriven mellan Gävle kommuns berörda avdelningar och bolag, eventuellt som komplement till eller förlängning av ägardirektiv till Gästrike vatten. Samverkansmodellen kommer att reglera övergripande process, ansvar och roller för dessa frågor. För politiskt beslut.

Förslag på förändrat ansvar (inklusive kostnader och drift) för anläggningar där nuvarande ansvar bedöms som felfördelat. De anläggningar som ej går att hantera inom projektets tidsplan får en egen hantering med tydliga tidsramar.

En formellt beslutad och operativ samverkansgrupp med representanter från berörda avdelningar och bolag. Gruppen bör få tydligt mandat att förvalta och tolka styrande dokument, bereda ärenden och proaktivt driva samverkansfrågor.

Ett förslag på system för att lagra och dela data om ledningsnät och anläggningar för hållbar dagvattenhantering.

En implementeringsplan för exempelvis beslutad samverkansmodell, datadelning, samverkansgrupp och ansvar och skötsel av anläggningar.

Fas 2: Piloter och implementering

Inventering av identifierat viktiga dagvatten och skyfallsanläggningar med bristande drift och underhållsplaner.

Uppdateringar av styrande dokument och avtal som har identifierats som problematiska.

Uppdaterade drift och underhållsplaner för några typanläggningar i behov av sådana.

Skapad av	Dokument-ID		
Godkänd av	Datum	Rev.	Referens

Rapport som visar nuvarande problematiska/ej fungerande markavvattningsföretag och rekommendation kring hur problematiska sådana bör hanteras på sikt. För detta tas GIS-underlag och rutin fram.

Rutin för översyn och hantering av problematiska detaljplaner.

Implementering av nytt/ändrat system för att lagra och/eller dela data om dagvattensystem och anläggningar.

Vidareutvecklad teknisk handbok som beskriver förutsättningar, utformning och anvisningar för projektering och byggnation av dagvatten- och skyfallsanläggningar på allmän plats.

Ev. En kommunikationsplan för dagvattenrelaterade frågor

Avgränsningar för projektet är att det inte kommer lösa operativa frågor så som utredningar i pågående projekt.

Tidsramar

Projektet är tänkt att pågå från 1 maj 2026 - 30 april 2028. Den inledande fasen fokuserar på utveckling av samverkansmodellen, utveckling av systembeskrivning av dagvatten och skyfallssystem, förslag på ändringar av nuvarande fördelning av ägande och drift av anläggningar samt att identifiera aktiviteter som kan undanröja hinder för implementering av hållbara dagvattenåtgärder. När detta börjar falla på plats intensifieras arbetet med aktiviteter för att öka åtgärdstakten för att klara lagkrav och målen i de styrande dokumenten. Kostnaden under år ett består främst i förstärkt juridisk kompetens (ca 250 000 SEK). Kostnaden kommer att äskas i 2027 års ram, under 2026 finns ingen avsatt budget. Sedan ökas behoven under år två där både mer resurser från kommunen och konsulter kommer att behövas. Detta för bland annat repetitivt tidskrävande arbete utifrån beslutad ansvarsfördelning men också för att komma i kapp med eftersatt inventering av va-systemet och anläggningar. Tid behöver främst sättas av för att hantera verksamhetsområden, markavvattning, drift och underhållsplaner samt teknisk handbok. Ytterligare så kommer GIS-tjänster att behövas. En uppskattad kostnad för fas två är ca 1 000 000 SEK där konsultkostnader är största delen. Beslut om mer detaljerad resurssättning och budget fattas innan Fas 2 startas.

2.2. Förväntningar på arbetet i kommande fas

Nästa steg är projektplaneringsfasen där en detaljerad projektplan med tidsplan, resursplan, leveransplan och budget arbetas fram och godkänns av resursägare. Varken resurs eller tidsåtgång förväntas bli så stort att ytterligare beslut krävs för det arbetet.

Skapad av	Dokument-ID		
Godkänd av	Datum	Rev.	Referens

2.3. Projektets prioritering

1. Kvalitet; högsta prioritet är att skapa en tydlig, accepterad funktionell samverkansmodell. 2. Tid; modellen behöver etableras inom rimlig tid för att reda ut befintliga oklarheter i den kommunala vardagen och ge tydlighet kring finansiering och ansvar i kommande projekt. 3. Kostnad; projektet är inte kostnadsdrivande för verksamheterna och kommer snarast att effektivisera processer.

3. Påverkande omgivning

Viktigaste intressenterna är; Styrning och Stöd Gävle – Övergripande planering, Livsmiljö Gävle – Tekniska, bygg och miljö, Gästrike Vatten AB – avdelning Ledningsnät.

Projektet kommer framför allt bidra till målen En modern samhällsplanering som möter nuvarande och kommande generationers behov samt En ekologiskt hållbar och klimatneutral kommun. Viktiga styrdokument är de redan tidigare nämnda Miljöstrategiska programmet, dagvattenpolicy 2.0, Vattentjänstplan, VA-plan och VA-strategi. Projektet kommer också att arbeta enligt näringslivsprogrammet och program för social hållbarhet. Arbetet kommer också vara del i att Gävle Kommun kan beskriva hur vi lever upp till lagkraven i miljöbalken, plan och bygglagen samt lagen om allmänna vattentjänster.

Projektet är kritiskt beroende av att beslut kring mandat, roller, organisation och ansvar kan fattas på en koncernövergripande nivå och därmed att tillräcklig tid för detta avsätts för detta av styrgruppen.

4. Organisation, rapportering och överlämning

Under projektplaneringsfasen kommer tjänstepersoner främst från Styrning och Stöd - övergripande planering, Gästrike vatten – enhet Ledningsnät stadsutveckling arbeta fram en projektplan som sedan beslutas av sponsor med styrgrupp. Innan beslut kommer även Livsmiljö Gävle få underlaget för bedömning.

Projektledning

Projektledare: Magnus Westerstrand (SG)

Biträdande projektledare: Michaela Alsmyr (GVAB)

Personalresurser och tidsuppskattning

Fas 1 (1 maj 2026 – 30 april 2027)

Gävle kommun: Klimatanpassningsstrateg (ÖP) 150h, Vattenstrateg (ÖP) 300h, Dagvattensamordnare och Gatuingenjör från Tekniska 100 h, Miljöutredare Bygg och miljö 200h, Miljö och hälsa 60 h, IT och utvecklingsavdelningen 50 h. Total personaltid Gästrike vatten: 400-500h inklusive Strateger/VA-ingenjörer, Driftspersonal, GIS-samordnare och Servicecenter.

Skapad av	Dokument-ID		
Godkänd av	Datum	Rev.	Referens

Fas 2 (1 maj 2027 – 30 april 2028)

För Fas 2 kommer ett nytt beslut att fattas kopplat till budget och resurser i tid för att ingå i kommunplan 2027 och 2028, och resurser arbetas in i verksamhetsplan för 2027 och 2028. Beroende på avgränsningen av projektet, främst hur mycket implementering som läggs i projektet, varierar resursbehovet från några hundra timmar till över 1500 timmar.

Utöver kärngruppen kommer fler att involveras via workshops och arbetsmöten. Denna mängd bedöms dock som begränsad och redovisas inte här.

Projektstyrning

Som projektsponsor föreslås Katarina Johansson, enhetschef Miljöstrategiska enheten.

Styrgruppen föreslås bestå av: Lena Blad (GVAB) och kommunal sektorsledning (LG, SG). Den färdigställs i projektplanen.

Referensgrupp föreslås bestå av: Hanna Kulla, Johan Larsson, Viktor Lundgren, Sari Svedjeholm, Johanna Brännlund och ny chef för Strategisk samhällsplanering. Referensgruppen involveras i projektet för förankring innan eventuella kontroversiella och svårbeslutade frågor lyfts till styrgrupp.

Kostnadsuppskattning

Främst under första året finns behov av externt juridiskt expertstöd som kan bedöma föreslagen ansvarsfördelning utifrån lagkrav, uppskattad kostnad totalt ca 250 000 SEK. Främst under fas två kommer det finnas behov av extern teknisk kompetens för bedömningar kopplat till exempelvis verksamhetsområden, förbindelsepunkter, markavvattnings, drift och underhållsplaner, GIS och IT samt uppdatering av teknisk handbok, uppskattad kostnad totalt ca 1 000 000 SEK.

Projektrapportering

Projektledare föreslås rapportera status och resultat till styrgruppen varannan månad, en mer detaljerad rapporteringsstruktur tas fram i projektplanen.

Projektet avslutas när samverkansmodellen och framtagna styrande dokument beslutats och kommunicerats. I och med överlämning övergår arbetet i Linjen.

DATUM OCH SIGNATUR

Projektsponsor; namn och signatur	Datum	Projektledare; namn och signatur	Datum
-----------------------------------	-------	----------------------------------	-------

